

سیستم مدیریت دوره‌های آموزشی مبتنی بر مودل

هادی اسماعیلی

(عضو هیأت علمی دانشگاه سیستان و بلوچستان)

شاهپور رحمانی

(عضو هیأت علمی دانشگاه سیستان و بلوچستان)

دکتر سعادت پور مظفری

(عضو هیأت علمی دانشگاه صنعتی امیر کبیر)

سرشناسه	: اسماعیلی، هادی
عنوان و نام پدیدآور	: سیستم مدیریت دوره‌های آموزشی مبتنی بر مودل / هادی اسماعیلی، شاهپور رحمانی، سعادت پورمظفری
مشخصات نشر	: زاهدان: دانشگاه سیستان و بلوچستان؛ مشهد: انتشارات مرندیز، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: ۲۶۴ ص.؛ مصورا، جدول، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۶-۲۲۴-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: واژه‌نامه
یادداشت	: کتابنامه
موضوع	: آموزش به کمک کامپیوتر — برنامه‌های کامپیوتری
موضوع	: نرم‌افزار متن‌باز
موضوع	: نظام‌های آموزشی — طرح و برنامه‌ریزی
شناخته افزوده	: رحمانی، شاهپور،
شناخته افزوده	: پورمظفری، سعادت،
شناخته افزوده	: دانشگاه سیستان و بلوچستان
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۱ س ۶ / ۵۸۴ / ۲۸ / ۱۰۲ LB1۰۲۸۴۸
رده بندی دیویی	: ۳۷۱/۳۲۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۹۱۵۵۲

دانشگاه ویرستان و مرندیز

با همکاری نشر مرندیز

**سیستم مدیریت دوره‌های آموزشی
مبتنی بر مودل**

مؤلفین:

هادی اسماعیلی

شاهپور رحمانی

دکتر سعادت پورمظفری

چاپ: کامیاب

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۲۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۶-۲۲۴-۷

نشانی: مشهد، میدان تختی، خیابان آبکوه ۷، دانشسرای ۸، شماره ۹۰

تلفن: ۵۱۱-۷۲۷۴۷۶۵ دوزنگار: ۵۱۱-۷۲۵۱۳۰۲

دفتر تهران، تلفن: ۲۱-۶۶۹۶۴۱۶۴

www.marandiz.com

فهرست مطالب

۱۷	پیشگفتار
۱۹	فصل ۱: آشنایی با سیستم مودل
۱۹	۱-۱- مقدمه
۲۱	۱-۲- سیستم مدیریت دوره چیست؟
۲۲	بارگذاری و اشتراک مواد درسی
۲۲	گروه‌های مباحثه و گفتگو (چت)
۲۳	امتحان‌های کوتاه و ارزیابی‌ها
۲۳	جمع‌آوری و مرور تکالیف
۲۳	۵- ثبت نمرات
۲۴	۱-۳- معرفی اجمالی مودل
۲۵	۱-۴- چه چیزهایی مودل را استثنایی کرده است؟
۲۵	آزاد و منبع باز بودن
۲۵	بر اساس فلسفه آموزشی ایجاد شده است
۲۶	انجمن فعال
۲۷	دارای سایت پشتیبان
۲۷	۱-۵- مقایسه مودل با WebCT و Blackboard
۲۸	۱-۶- مقایسه بهترین LMSهای منبع باز
۲۸	نقاط ضعف

۲۹.....	نقاط قوت
۲۹.....	چند زبانی
۳۰.....	۷-۱- ارزیابی دانشگاه ایداهو

فصل ۲: نصب مودل ۳۱.....

۳۱.....	۱-۲- نیازمندی‌های نصب مودل
۳۲.....	۲-۲- ویندوز ۲۰۰۳
۳۳.....	۱-۲-۲- سرویس دهنده وب آپاچی
۳۳.....	۱-۲-۲-۱- معرفی
۳۴.....	۱-۲-۲-۲- نصب
۳۷.....	۱-۲-۲-۳- کنترل سرویس
۳۹.....	۱-۲-۲-۴- تنظیمات
۴۲.....	۱-۲-۲-۵- تنظیمات ویژه مخصوص هر پوشه
۴۳.....	۱-۲-۲-۶- اطمینان از اجرای صحیح
۴۴.....	۱-۲-۲-۷- رفع مشکلات احتمالی
۴۶.....	۲-۲-۲- سرویس دهنده پایگاه داده
۴۶.....	۱-۲-۲-۲- معرفی و نصب
۵۱.....	۲-۲-۲-۲- روش‌های مدیریت
۵۴.....	۲-۲-۲-۳- کارهای لازم برای نصب مودل
۵۶.....	۲-۲-۳- PHP
۵۶.....	۱-۳-۲-۲- معرفی و نصب
۵۶.....	۲-۳-۲-۲- ارتباط با سرویس دهنده وب
۵۷.....	۳-۳-۲-۲- تنظیمات
۵۸.....	۱-۳-۳-۲-۲- هنگام استفاده از IIS نسخه ۶
۶۴.....	۲-۳-۳-۲-۲- هنگام استفاده از آپاچی نسخه ۲
۶۵.....	۴-۳-۲-۲- تنظیمات برای استفاده از مودل
۶۶.....	۵-۳-۲-۲- تست درستی
۶۷.....	۶-۳-۲-۲- رفع مشکلات احتمالی
۶۸.....	۳-۲-۲- سرویس دهنده لینوکس اوبونتو

۷۳.....	۴-۲- نصب مودل
۷۷.....	۲-۴-۱- تنظیم سرویس
۷۸.....	۲-۴-۱-۱- در ویندوز
۷۸.....	۲-۴-۱-۲- در لینوکس
۷۹.....	۲-۴-۲- نکات مهم نصب مودل

فصل ۳: آشنایی با محیط کار مودل

۸۱.....	۳-۱- صفحه جلویی
۸۳.....	۳-۲- پروفایل کاربر
۸۴.....	۳-۳- پیام‌دهی
۸۸.....	۳-۴- وبلاگ
۹۰.....	۳-۵- کار با ویکی
۹۲.....	۳-۶- تغییرات انجام شده در نسخه ۲

فصل ۴: مفاهیم مربوط به مدیریت مودل

۹۵.....	۴-۱- مطالب کلی
۹۵.....	۴-۱-۱- بلوک مدیریت
۹۶.....	۴-۱-۲- حالت ویرایش
۹۹.....	۴-۱-۳- محتوای چند زبانه
۱۰۰.....	۴-۲- نقشها، قابلیت‌ها و مجوزها
۱۰۰.....	۴-۲-۱- نقش‌ها
۱۰۲.....	۴-۲-۲- قابلیت
۱۰۲.....	۴-۲-۳- مجوزها
۱۰۳.....	۴-۳- دوره‌ها
۱۰۳.....	۴-۳-۱- مفهوم ابردوره
۱۰۵.....	۴-۳-۲- ساختارهای یک دوره در مودل
۱۰۵.....	ساختار هفتگی
۱۰۶.....	ساختار موضوعات
۱۰۶.....	ساختار اجتماعی

۱۰۷.....	ساختار دوره LAMS
۱۰۷.....	ساختار SCORM
۱۰۷.....	ساختار هفتگی، CSS بدون جداول
۱۰۸.....	۳-۳-۴- حالت‌های گروه
۱۰۸.....	۴-۴-۴- اطلاعات کلی درباره درس و اصول آن
۱۰۹.....	۱-۴-۴-۴- حالت‌های اصلی درس
۱۰۹.....	۱-۴-۴-۴-۱- درس نمایشی
۱۰۹.....	صفحات، سؤالات، جواب‌ها و پاسخ‌ها
۱۱۰.....	ترتیب منطقی و ترتیب پیمایشی
۱۱۲.....	جوابها
۱۱۲.....	نمره‌دهی
۱۱۴.....	اخذ مجدد درس
۱۱۴.....	۴-۴-۱-۲- درس کارت غیرمنتظره
۱۱۵.....	۴-۴-۲- انواع سؤالات موجود در یک درس
۱۱۵.....	چند گزینه‌ای
۱۱۶.....	جواب کوتاه
۱۱۶.....	صحیح / غلط
۱۱۶.....	سؤالات تطبیقی
۱۱۷.....	سؤال عددی
۱۱۷.....	سؤالات انشایی (Essay questions)
۱۱۷.....	جوابهای نهفته (Embedded Answers)
۱۱۷.....	۴-۴-۳- انشعابها و جداول انشعاب
۱۱۹.....	۴-۴-۴- پیوندها و وابستگی‌ها
۱۱۹.....	۴-۵- روشهای مدیریت ثبت نام یا عضویت در دوره
۱۱۹.....	دروازه پرداخت مجوز دهنده (Authorize.net Payment Gateway)
۱۲۰.....	پایگاه داده بیرونی (External Database)
۱۲۱.....	فایل یکنواخت (Flat file)
۱۲۱.....	IMS Enterprise file
۱۲۱.....	ثبت نام داخلی (Internal Enrolment)

۱۲۲	LDAP
۱۲۲	شبکه‌سازی مودل (Moodle Networking)
۱۲۲	PayPal
۱۲۲	۴-۶- پیمانه‌های فعالیت
۱۲۳	۴-۶-۱- تکلیف (Assignment)
۱۲۳	۴-۶-۲- گپ (Chat)
۱۲۳	۴-۶-۳- انتخاب (Choice)
۱۲۴	۴-۶-۴- پایگاه داده
۱۲۴	۴-۶-۵- تمرین (Exercise)
۱۲۴	۴-۶-۶- گروه مباحثه (Forum)
۱۲۶	۴-۶-۶-۱- انواع گروه‌های مباحثه در مودل
۱۲۷	۴-۶-۷- واژه‌نامه (Glossary)
۱۲۸	۴-۶-۸- امتحان کوتاه Hot Potatoes
۱۲۸	۴-۶-۹- ژورنال
۱۲۹	۴-۶-۱۰- LAMS
۱۲۹	۴-۶-۱۱- برجسب
۱۲۹	۴-۶-۱۲- درس (Lesson)
۱۳۰	۴-۶-۱۳- امتحان کوتاه
۱۳۱	۴-۶-۱۴- منبع (Resource)
۱۳۱	۴-۶-۱۵- SCORM/AICC
۱۳۱	۴-۶-۱۶- ارزیابی (Survey)
۱۳۲	۴-۶-۱۷- ویکی
۱۳۲	۴-۷- پوسته‌ها (Themes)
۱۳۲	۴-۷-۱- بررسی محتویات پوشه پوسته جهت ایجاد پوسته اختصاصی
۱۳۳	۴-۷-۲- انواع پوسته‌ها
۱۳۷	فصل ۵: مدیریت مودل
۱۳۸	۵-۱- تذکر
۱۳۹	۵-۲- کاربران

۱۳۹.....	۵-۲-۱- احراز هویت
۱۴۲.....	بدون ورود (No login)
۱۴۲.....	ثبت‌نام توسط کاربر و تأیید با رایانامه (Email-based self-registration)
۱۴۳.....	پایگاه داده خارجی (External database)
۱۴۳.....	IMAP server
۱۴۳.....	بدون احراز هویت (No authentication)
۱۴۳.....	۵-۲-۲- حسابهای کاربران (Accounts)
۱۴۶.....	۵-۲-۲- مجوزها (Permissions)
۱۴۶.....	۵-۲-۳-۱- تعریف نقشها (Define roles)
۱۴۷.....	۵-۲-۳-۲- واگذاری نقشهای کلی (Assign global roles)
۱۴۷.....	۵-۲-۳-۳- سیاستهای مربوط به کاربر (User policies)
۱۴۹.....	۵-۳- دوره‌ها
۱۵۰.....	۵-۳-۱- افزودن / ویرایش دوره‌ها (Add/edit courses)
۱۵۱.....	تنظیمات عمومی
۱۵۴.....	تنظیمات ثبت‌نام (عضویت‌ها)
۱۵۵.....	اخطار انقضای عضویت
۱۵۵.....	گروه‌ها (Groups)
۱۵۶.....	دسترس‌پذیری (Availability)
۱۵۷.....	زبان (Language)
۱۵۸.....	۵-۳-۲- روشهای ثبت نام یا عضویت (Enrolments)
۱۵۹.....	۵-۳-۳- تنظیمات پیش‌فرض دوره (Course default settings)
۱۵۹.....	۵-۳-۴- درخواست دوره (Course request)
۱۵۹.....	۵-۳-۵- پشتیبان‌ها (Backups)
۱۶۱.....	۵-۴- نمرات (Grades)
۱۶۱.....	۵-۴-۱- تنظیمات کلی (General settings)
۱۶۲.....	۵-۴-۲- تنظیمات رده‌بندی نمرات (Grade category settings)
۱۶۳.....	۵-۴-۳- مقیاس‌ها (Scales)
۱۶۳.....	۵-۴-۴- حروف (Letters)
۱۶۳.....	۵-۴-۵- تنظیمات گزارش (Report settings)

۱۶۴	۵-۵- مکان (Location)
۱۶۴	۵-۵-۱- تنظیمات مکان (Location settings)
۱۶۵	۵-۵-۲- بروز کردن مناطق زمانی (Update timezones)
۱۶۵	۵-۶- زبان (Language)
۱۶۵	۵-۶-۱- تنظیمات زبان (Language settings)
۱۶۷	۵-۶-۲- ویرایش زبان (Language editing)
۱۶۸	۵-۶-۳- بسته‌های زبان (Language packs)
۱۶۹	۵-۷- پیمانه‌ها (Modules)
۱۶۹	۵-۷-۱- فعالیت‌ها (Activities)
۱۷۰	۵-۷-۲- بلوک‌ها (Blocks)
۱۷۲	نحوه افزودن یک بلوک غیراستاندارد
۱۷۲	۵-۷-۳- فیلترها (Filters)
۱۷۶	نحوه افزودن یا حذف فیلتر
۱۷۶	۵-۸- امنیت (Security)
۱۷۶	۵-۸-۱- سیاست‌های سایت (Site policies)
۱۷۹	۵-۸-۲- امنیت HTTP (HTTP security)
۱۸۰	۵-۸-۳- امنیت پیمانه (Module security)
۱۸۱	۵-۸-۴- تذکرات (Notifications)
۱۸۱	۵-۸-۵- ضد ویروس (Anti-Virus)
۱۸۱	۵-۹- ظاهر (Appearance)
۱۸۲	۵-۹-۱- پوسته‌ها (Themes)
۱۸۳	نحوه افزودن یا حذف یک پوسته اختصاصی
۱۸۳	۵-۹-۲- تقویم (Calendar)
۱۸۴	۵-۹-۳- ویرایشگر HTML (HTML editor)
۱۸۵	۵-۹-۴- تنظیمات HTML (HTML Settings)
۱۸۵	۵-۹-۵- مستندات مدل (Moodle Docs)
۱۸۶	۵-۹-۶- مدل من (My Moodle)
۱۸۶	۵-۹-۷- مدیران دوره (Course managers)
۱۸۷	۵-۹-۸- آژاکس و جاوااسکریپت

۱۸۷.....	۵-۹-۹- مدیریت تگها (Manage tags)
۱۸۷.....	۵-۱۰- صفحه جلویی (Front Page)
۱۸۷.....	۵-۱۰-۱- تنظیمات صفحه جلویی (Front Page settings)
۱۸۹.....	۵-۱۰-۲- نقشهای صفحه جلویی (Front Page roles)
۱۸۹.....	۵-۱۰-۳- پشتیبانگیری صفحه جلویی (Front Page backup)
۱۸۹.....	۵-۱۰-۴- بازیابی صفحه جلویی (Front Page restore)
۱۹۰.....	۵-۱۰-۵- سوالات صفحه جلویی (Front Page questions)
۱۹۰.....	۵-۱۰-۶- فایل‌های سایت (Site files)
۱۹۰.....	۵-۱۱- سرویس دهنده
۱۹۰.....	۵-۱۱-۱- مسیرهای سیستم (System Paths)
۱۹۱.....	۵-۱۱-۲- رایانامه (Email)
۱۹۳.....	۵-۱۱-۳- کنترل جلسه (Session Handling)
۱۹۴.....	۵-۱۱-۴- RSS
۱۹۴.....	۵-۱۱-۵- رفع اشکال (Debugging)
۱۹۵.....	۵-۱۱-۶- آمار (Statistics)
۱۹۶.....	۵-۱۱-۷- پروتکل انتقال فوق متن (HTTP)
۱۹۷.....	۵-۱۱-۸- حالت تعمیر (Maintenance mode)
۱۹۷.....	۵-۱۱-۹- پاکسازی (Cleanup)
۱۹۸.....	۵-۱۱-۱۰- محیط (Environment)
۱۹۹.....	۵-۱۱-۱۱- اطلاعات PHP (PHP info)
۱۹۹.....	۵-۱۱-۱۲- کارایی (Performance)
۲۰۱.....	۵-۱۲- شبکه‌سازی (Networking)
۲۰۱.....	۵-۱۲-۱- تنظیمات کلی
۲۰۳.....	۵-۱۲-۲- نحوه تنظیم یک شبکه نظیر به نظیر
۲۰۵.....	۵-۱۳- گزارش‌ها (Reports)
۲۰۵.....	۵-۱۳-۱- پشتیبان‌ها (Backups)
۲۰۵.....	۵-۱۳-۲- برآورد کلی دوره (Course overview)
۲۰۵.....	۵-۱۳-۳- فایل‌های ثبت وقایع (Logs)
۲۰۶.....	۵-۱۳-۴- فایل‌های ثبت وقایع زنده (Live Logs)

۲۰۶.....	۵-۱۳-۵- ارزیابی امنیتی (Security overview)
۲۰۶.....	۵-۱۳-۶- پاک کننده هرزنامه (Spam cleaner)
۲۰۶.....	۵-۱۳-۷- آمار (Statistics)
۲۰۶.....	۵-۱۳-۸- آزمونهای بخشی (Unit tests)
۲۰۸.....	۵-۱۴- متفرقه (Miscellaneous)
۲۰۸.....	۵-۱۴-۱- آزمایشی (Experimental)
۲۰۹.....	۵-۱۴-۲- ویرایشگر XMLDB

فصل ۶: مدیریت دوره..... ۲۱۱

۲۱۱.....	۶-۱- شروع کار و آشنایی با محیط
۲۱۴.....	۶-۲- بلوک مدیریت دوره
۲۱۴.....	۶-۲-۱- فعال کردن ویرایش (Turn editing on)
۲۱۶.....	۶-۲-۲- تنظیمات
۲۱۶.....	۶-۲-۳- واگذاری نقش ها (Assign roles)
۲۱۶.....	۶-۲-۴- نمرات (Grades)
۲۱۸.....	۶-۲-۵- گروه ها (Groups)
۲۱۹.....	۶-۲-۶- پشتیبان گیری (Backup)
۲۲۰.....	۶-۲-۷- بازیابی (Restore)
۲۲۱.....	۶-۲-۸- وارد کردن (Import)
۲۲۲.....	۶-۲-۹- تنظیم مجدد (Reset)
۲۲۳.....	۶-۲-۱۰- گزارش ها (Reports)
۲۲۳.....	۶-۲-۱۱- سؤالات (Questions)
۲۲۶.....	۶-۲-۱۲- فایلها (Files)
۲۲۶.....	۶-۲-۱۳- عضویت را حذف کن (Unenrol me from ...)
۲۲۶.....	۶-۳- ساختن دوره
۲۲۸.....	۶-۳-۱- افزودن منابع
۲۳۰.....	۶-۳-۲- افزودن فعالیت
۲۳۱.....	تکالیف (Assignments)
۲۳۳.....	چت

۲۳۴.....	انتخاب (Choice)
۲۳۴.....	پایگاه داده
۲۳۵.....	گروه مباحثه
۲۳۷.....	واژه‌نامه (Glossary)
۲۳۸.....	درس
۲۴۷.....	کوئیز
۲۵۰.....	SCORM/AICC
۲۵۰.....	Survey
۲۵۰.....	Wiki
۲۵۳.....	منابع
۲۵۵.....	واژه‌نامه
۲۵۵.....	انگلیسی به فارسی
۲۶۰.....	فارسی به انگلیسی

برای استفاده بهینه از آموزش الکترونیکی باید از سیستمهای مدیریت آموزشی و ابزارهای متعدد آنها استفاده کنیم. در این بین سیستمهای اختصاصی مانند WebCT بدلیل قیمت بسیار بالا و محدودیتهای بیشمار آنها، از تمایل و حرکت سازمانها و دانشگاهها به سمت آنها کاسته است. انتخاب دومی هم وجود دارد و آن سیستمهای آموزش الکترونیکی منبع باز هستند که با مشخصه های بارز خود مانند رایگان بودن مجوز استفاده، امکان خصوصی سازی و بومی سازی بدلیل در دسترس بودن کد منبع آنها مورد توجه بسیاری قرار گرفته اند.

مشکلی که وجود دارد این است که در زمینه استفاده از این نرم افزارهای منبع باز مرجع خوبی وجود ندارد تا بتوان از امکانات متعدد آنها در زمینه آموزش و یا مدیریت دانش استفاده کرد. بر اساس مطالعه و تحقیقی که نویسنده در دوران تحصیل خود روی مطالعه این سیستمها انجام داده، سیستم مودل را به عنوان برترین این سیستمهای منبع باز یافته و بیش از ۱۰ سال است که در زمینه راه اندازی، مدیریت و تدریس در مودل فعالیت می کند.

سهولت راه اندازی و ابزارهای متعدد و بسیار مفید مودل در برگزاری دوره های مجازی، ایجاد انجمن های مجازی و برگزاری امتحانات به صورت برخط، انگیزه نوشتن یک کتاب در این زمینه را بوجود آورد تا اینکه به یاری خداوند بالاخره تصمیم گرفتیم این امر را تحقق ببخشیم. امیدواریم تألیف این کتاب اندکی در فراهم آوردن زیرساخت های لازم برای رشد و ترقی میهن عزیزمان ایران بخصوص در مراکز آموزش عالی، مؤثر بوده باشد.

کتاب حاضر سعی در معرفی، پیاده سازی، مدیریت، و استفاده از مودل را داشته و نکاتی مربوط به تولید محتوا را ارایه نماید. فصل دوم در مورد نصب است و در ابتدا نگاهی به ملزومات نصب سیستم مودل دارد و در ادامه، روند نصب پیشنیازهای نرم افزاری آن یعنی Apache

MySQL و PHP را در سیستم‌عامل‌های ویندوز ۲۰۰۳ و لینوکس بطور کامل شرح داده شده و رفع اشکالهای احتمالی نیز بیان گردیده است. در ادامه نصب خود مودل با جزئیات کامل آورده شده است.

در فصل سوم آشنایی با محیط کار سیستم مودل به همراه نحوه کار با چند ابزار موجود در این سیستم که نیاز به توضیح داشته‌اند، بیان شده است. این ابزارها شامل پیغامدهی، وبلاگ و Wiki می‌باشند.

فصل چهارم به مفاهیم موجود در سیستم که دانستن آنها برای مدیریت ضروری است پرداخته است. مفاهیمی چون حالت ویرایش، محتوای چندزبانه، نقشها، مجوزها، ساختار دوره-ها، ابردوره، حالت‌های گروه و ... این فصل پیشنیاز فصل پنجم می‌باشد.

فصل پنجم مدیریت مودل را بازگو می‌کند و تمام گزینه‌های مدیریت سیستم درحد نیاز در آن توضیح داده شده است. برای مدیریت سیستم دانستن اطلاعات موجود در فصل سوم و چهارم ضروری است.

فصل ششم به مدیریت دوره که وظیفه اصلی یک استاد است، می‌پردازد. ابزارهای مدیریتی که در مدیریت دوره استفاده می‌شوند و طریقه ایجاد و تنظیم فعالیتها و استفاده از منابع در یک دوره درسی نشان داده شده است. همچنین ایجاد محتوای درسی توسط ابزارهای داخل سیستم نیز توضیح داده شده‌اند.

جا دارد از حمایت‌های علمی و محبت‌های بی‌دریغ اساتید ارجمند جناب آقای دکتر کاردان عضو محترم هیات علمی دانشگاه صنعتی امیرکبیر و جناب آقای دکتر شهرام مهنا عضو محترم هیات علمی دانشگاه سیستان و بلوچستان صمیمانه قدردانی و تشکر نماییم.